

Ayahuasca en mistige sjamanen

NRC Handelsblad 6-10-2018

Steeds vaker kom ik mensen tegen die me buiten adem van enthousiasme vertellen over hun ervaringen met ayahuasca. “Het heeft mijn leven veranderd”; “Ik ben een compleet ander mens geworden”, dat soort dingen hoor je dan. Ayahuasca is een brouwsel van speciale bladeren en je drinkt het als thee. Je gaat er van overgeven, wordt misselijk, krijgt buikloop, maar het werkt ook geestverruimend. Wat dat betekent, heb ik nog nooit iemand met enige mate van precisie horen uitleggen. Het komt erop neer dat ayahuasca psychedelische visioenen uitlokt. Die zouden zielkundige vergezichten en mentale doorbraken teweegbrengen en daarmee zou je je kunnen losmaken van alles wat je dwarszit. Zo ongeveer. Hoe dan ook, onder alternatieve therapeuten en hun clientèle wint ayahuasca aan terrein. Je kunt op nogal wat afgelegen plekken – bij voorkeur in het bos of op de hei - een driedaagse ayahuasca-ceremonie ondergaan, compleet met een uit Amazonegebied ingevlogen sjamaan die het geheel opluistert met mystiek geprevel.

Terwijl menige gebruiker onder invloed van ayahuasca het licht meent te zien, brengt het middel strafrechtgeleerden in staat van opperste verwarring. Het werkzame bestanddeel is namelijk dimethyltryptamine (DMT), een stof die op de lijst van harddrugs prijkt. Dat heeft alles te maken met de gevaarlijke bijwerkingen die DMT en dus ayahuasca volgens de wetgever hebben. Anderzijds: tijdens de erediensten van allerlei kerkgenootschappen geldt het drinken van

ayahuasca als een sacrament. Het gaat om eerbiedwaardige genootschappen met een lange traditie. Oorspronkelijk waren ze vooral in Zuid-Amerika actief, maar inmiddels organiseren geloofsgenoten ook in Nederland gebedsbijeenkomsten met ayahuasca. Omdat in ons land vrijheid van godsdienst bestaat, is het wat raar om deze gelovigen het recht op hun sacrament te ontzeggen. Maar als dat recht gelovigen toekomt, dan toch ook alternatieve therapeuten, zeker als zij voor hun spirituele sessies een heuse sjamaan contracteren. Zie hier het dilemma van de strafrechtjuristen: prevaleert de vrijheid van godsdienst of het verbod op DMT? Verschillende rechters hebben daar anders over geoordeeld, maar het laatste woord was voorlopig aan het Amsterdamse Hof. De zaak waarin dat Hof een uitspraak deed ging over iemand die ayahuasca vanuit Brazilië naar Nederland had meegenomen. De ayahuasca was bedoeld voor gebruik tijdens een eredienst. Het spul werd in beslag genomen. Ayahuasca invoeren blijft strafbaar, concludeerden de rechters. Een belangrijke overweging was inderdaad het risico voor de volksgezondheid dat aan het middel zou kleven.

Hoe groot is dat risico dan? Geleerden die er echt verstand van hebben, zoals de Britse psychofarmacoloog David Nutt, schatten het niet bijster hoog in. In zijn boek *Drugs without hot air* (2012) vat Nutt de gevaren van ayahuasca en andere psychedelica als volgt samen: “Het is bijna

onmogelijk om aan een overdosis te sterven. Ze veroorzaken geen lichamelijke schade.” Nutt meldt en passant dat de gezondheidsschade van roken en drinken vele malen groter is dan die van ayahuasca. Er zijn overigens wel artsen die op de gevaren van ayahuasca hameren. Onlangs nog publiceerde het tijdschrift *Travel Medicine and Infectious Disease* een kritische beschouwing van een dokter. Deze auteur wijst erop dat grote groepen jongeren jaarlijks naar Zuid-Amerika reizen om daar te experimenteren met ayahuasca. In een aantal gevallen – de auteur turft er tien – overlijden de gebruikers aan een hartaanval of stikken ze in hun eigen braaksel. Als je de lijst met calamiteiten nauwkeurig bekijkt, kom je echter al snel tot de conclusie dat het probleem niet zozeer de ayahuasca is, maar de ingrediënten die er aan worden toegevoegd (zoals tabak). Zoiets los je eerder op met regulering dan met een verbod.

De echte interessante vraag is waar de populariteit van ayahuasca vandaan komt.

Ik houd het erop dat het middel appelleert aan ideeën die even romantisch als naïef zijn: dat natuurproducten zoals bladeren een helende werking hebben, dat sjamanen uit het regenwoud een kosmisch inzicht bezitten, dat wie wil genezen eerst door een diep dal moet (*no pain, no gain*), dat psychische ellende wordt veroorzaakt door een blokkade die je moet opheffen en dat karma bereikbaar is als je je maar afzondert in de natuur. Wat zeg je dan als je er zelf voor koos om een paar honderd euro te betalen voor een driedaagse voedselvergiftiging die gepaard ging met koortsachtige roes? Je kunt niet thuiskomen met het verhaal dat de thee ronduit vies was en de sjamaan nogal mistig. Je *moet* wel vertellen dat het je leven grondig heeft veranderd. Ook al heb je nog steeds dezelfde baan, woon je in hetzelfde huis, is de relatie met je partner niet veranderd en neemt het leven weer zijn gewone loop. Ja, ik houd het erop dat ayahuasca een goocheme placebo is. Het zou net zomin verboden moeten worden als autodrop.